

Systeeminen investointi antisipaation lähestymistapana

Systeeminen lähestymistapa investointiin pyrkii edistämään syvällistä ja rakenteisiin vaikuttavaa systeemistä muutosta. Lähestymistapa ei ole muutoksiin reagoiva, vaan toimii antisipaatiolla: ohjaten ja muovaten toivottujen tulevaisuuksien syntyä nykyhetkessä tehtävillä päätöksillä. Tämä artikkeli avaa, miten systeeminen investointi yhdistää systeemiajattelun ja tulevaisuustyön kehittääkseen uudenlaista sijoittamisen logiikkaa.

TEKSTI: MIKAEL SEPPÄLÄ

Nykyään valloillaan olevat investointikäytännöt perustuvat oletukseen maailmasta, jossa ongelmat ovat selkeästi rajattuja ja ratkaistavissa toisistaan erillään. Aikamme suurimmat, ilmastonmuutoksen ja biodiversiteetin katoamisen kaltaiset haasteet ovat luonteeltaan kompleksisia ilmiöitä, jotka syntyvät, kun keskinäisriippuvat järjestelmät tuottavat ennalta-arvaamattomia lopputuloksia. (Seppälä 2024.) Yksittäisiin investointikohteisiin ja riskien minimointiin perustuva perinteinen investoinnin lähestymistapa ei kykene vastaamaan tämänkaltaisiin systeemiin ongelmiin. Tarvitaan uudenlaista investoinnin logiikkaa, joka kykenee käsittelemään tulevaisuuden epävarmuutta ja suhtautuu siihen jatkuvasti ohjaavasti, ei vain ennakkoiden.

Ennakoinnista tulevaisuuden tekemiseen

Tulevaisuustyössä käytetty antisipaatio tarjoaa tähän raamin. Antisipaatio tarkoittaa tulevaisuuden muovaamista nykyhetken toiminnassa, asenteissa ja toiveissa. Antisipaatioajattelu tarkastelee niitä sisäisiä ja ulkoisia prosesseja, joiden kautta yksilö tai yhteisö muokkaa toimintaansa ohjatakseen sitä kohti ennakoitua tai toivottua tulevaisuutta. Se eroaa ennusteista ja ennakoinnista ennen kaikkea aikaperspektiivinsä ja toimintalogiikkansa kautta. Ennusteet perustuvat menneisyyden tietoon ja jatkuvuuden oletukseen, kun taas ennakointi pyrkii valmistautumaan erilaisiin mahdollisiin tulevaisuuksiin esimerkiksi tunnistamalla vaihtoehtoisia skenaarioita. Antisipaatiossa korostuu kompleksisuuden käsittely ja nykyhetken toiminnan ohjaava vaikutus. Siinä tulevaisuus nähdään avoimena ja tästä oletuksesta käsin muovataan aktiivisesti tämänhetkistä toimintaa. Miller (2018) painottaa, että antisipaatio ei ole pelkkää tulevaisuuden ennakointia, vaan jatkuvaa tulevaisuuden tekemistä. Antisipaatiossa keskeistä on nykyisyydessä tapahtuva vuorovaikutus ja päätöksenteko, joka suuntaa kehityskulkuja kohti toivottuja tulevaisuuteen. (Perna & Neuvonen 2020; Miller 2018.)

Antisipaatiossa korostuu kompleksisuuden käsittely ja nykyhetken toiminnan ohjaava vaikutus.

Systeeminen investointi suuntautuu kokonaisiin järjestelmiin ja niissä tapahtuvan transformaation mahdollistamiseen.

Systeeminen investointi edustaa antisipatiivista lähestymistapaa sijoittamisen kentällä, jossa pääomaa käytetään tulevaisuuden aktiiviseen muovaamiseen. Systeeminen investointi perustuu positiivisten päämäärien edistämistä tukevaan logiikkaan, joka tähtää ihmisten ja luonnon järjestelmien syvälliseen, rakenteelliseen muutokseen kestävyiden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Toisin kuin perinteinen vaikuttavuussijoittaminen tai ESG-sijoittaminen, jotka keskittyvät usein yksittäisten haittojen minimoimiseen tai yksittäisten hyötyjen maksimoimiseen, systeeminen investointi suuntautuu kokonaisiin järjestelmiin ja

niissä tapahtuvan transformaation mahdollistamiseen. Keskeisiä systeemisen investoinnin piirteitä ovatkin niin kutsuttu muutostarpeesta sekä systeeminen ajattelutapa (Systems Mindset) eli pyrkimys hahmottaa maailmaa kompleksisina, toisiinsa kytkeytyneinä kokonaisuuksina. (TransCap Initiative 2024).

Systeemistä investointia voidaan tehdä monilla keinoilla ja lähestymistavoilla, joita kehitetään ja sovelletaan muun muassa vaikuttavuusinvestoinnin, ESG-investoinnin, Transformation Capital -aloitteen ja Deep Transitions Labin piirissä. Taulukko 1 havainnollistaa, miten erilaiset investointilähestymistavat sijoittuvat suhteessa toisiinsa niiden painotusten

ja keskeisten sisältöjen osalta sekä tarjoaa käytännön esimerkkejä kustakin.

Transformation Capital edistää investointeja systeemiseen muutokseen

Avaan seuraavassa Transformation Capital -lähestymistavan pääpiirteitä. Lähestymistavassa tehdään ensin järjestelmä-analyysiä (systems analysis) ja järjestelmän rajaamista (system boundary). Näiden jälkeen laaditaan systeemikarttoja (systems mapping), joiden avulla tunnistetaan keskeiset toimijat, vuo-

rovaikutussuhteet ja mahdolliset vipupisteet (leverage points). (TransCap Initiative 2024.)

Muita keskeisiä elementtejä Transformation Capitalin systeemissä investointityössä ovat transformaatiota edistävän teorian (theory of transformation) määrittely ja siirtymäpolkujen (transition pathways) tunnistaminen. Näiden avulla muodostetaan hypoteeseja siitä, mihin kohdistuvilla investoinneilla voitaisiin ohjata käsitelyssä olevaa järjestelmää toivottuihin suuntiin. Systeemissä investointityössä keskeistä on myös tunnistaa järjestelmän rahoitustarpeiden kokonaiskuva (system financing needs). (TransCap Initiative 2024).

Transformation Capital edellyttää pitkäjänteistä yhteistyötä eri toimijoiden ja rahoittajien välillä. Tästä syystä koalitioiden rakentaminen ja orkestrointi (coalition building and orchestration) ovat olennaisia, jotta voidaan tuoda sekä tekijät että rahoittajat pohtimaan järjestelmän tarpeita sekä sitä, miten erilliset investoinnit voisivat tukea toisiaan ja synnyttää yhdessä järjestelmätason vaikutuksia. (TransCap Initiative 2024).

Vaikuttavuuden arviointi systeemissä investoimisessa

Vaikuttavuuden arviointi systeemissä investoimisessa poikkeaa merkittävästi perinteisestä investointeja koskevasta mittaamisesta. Transformation Capitalin Jess Dagersin (2025) mukaan systeemissä investoimisessa keskeistä on siirtyä kysymyksestä "mikä on investointiemme vaikuttavuus?" kysymykseen "mitä voimme oppia investoinneillamme järjestelmästä, jota haluamme muuttaa?" Tämä edellyttää, että investointien arviointi kykenee käsittelemään kompleksisuutta ja epävarmuutta.

Tämänkaltaisen arviointi perustuu kolmeen periaatteeseen: miten hyvin onnistutaan tuottamaan monimuotoista tietoa, miten onnistutaan teorian ja käytännön yhdistämisessä sekä miten hyvin onnistutaan yhteistyön rakentamisessa. Systeemissä investoimisessa vaikuttavuuden arviointi toimii välineenä jaetun ymmärryksen synnyttämiselle (sensemaking) ja yhdessä tehtäville investointeja koskevien suunnanmuutosten mahdollistamiselle (Dagers 2025).

Sijoittajien on laajennettava arvokäsitystään taloudellisen tuoton ulkopuolelle.

Systeeminen investointi haastaa vallitsevat käsitykset sijoittamisesta ja vaikuttavuudesta. Se vaatii siirtymistä lyhyen aikavälin tuottojen tavoittelusta kohti pitkäjänteistä, systeemistä transformaatiota. Transformation Capital (2024) -aloitteen mukaan sijoittajien on laajennettava arvokäsitystään taloudellisen tuoton ulkopuolelle ja pyrittävä sen rinnalla myös arvioimaan toiminnan sosiaalisia ja ekologisia vaikutuksia sekä niiden kautta syntyvää arvoa.

Systeeminen investointi ei ole tekemistä, jonka yksittäinen toimija voi tehdä, vaan sen ytimessä on monitoimijainen yhteistyö sekä rahoittajien ja tekijöiden välisen yhdessä oppimisen parantaminen (Transformation Capital 2024). Vaikka lähestymistapa on vasta alkuvaiheissaan, on tärkeää kehittää investoinnin käytäntöjä, jotka voivat vastata aikamme kompleksisiin haasteisiin. ■

Mikael Seppälä on Tietoasiantuntija-lehden toimituskunnan jäsen. YTM, KM, KTM, MBA Seppälä on ekosysteemien ja systeemisen innovaatiojohtamisen asiantuntija ja työskentelee erityisasiantuntijana Laurea-ammattikorkeakoulussa. Työn ohella hän edistää kompleksisuus- ja systeemiajattelun käytännön sovelluksia Systeeminen muutos Suomi - Systems Change Finland ry:ssä.

LÄHTEET
Dagers, J. 2025. Impact measurement in systemic investing: A guide to existing work. Saatavissa: <https://medium.com/@jessdagers/impact-measurement-in-systemic-investing-a-guide-to-existing-work-6568826f9c0a>
Hostetter, D. 2020. Transformation Capital – Systemic Investing for Sustainability. Saatavissa: <https://transformation.capital/assets/uploads/whitepapers/Transformation-Capital-Systemic-Investing-for-Sustainability.pdf>
Miller, R. 2018. Transforming the Future: Anticipation in the 21st Century. Routledge.
Penna, C. C. R., Schot, J. & Steinmueller, W. E. 2021. Deep Transitions: Theoretical Foundations and Framework. Deep Transitions Research Project. Saatavissa: <https://deeptransitions.net/wp-content/uploads/2021/07/Deep-Transitions-Theoretical-Foundations-and-Framework.pdf>
Pernaa, H. K. & Neuvonen, A. 2020. Antisipaatio – tulevaisuuden ja kompleksisuuden tuore liitto. Teoksessa H. Raisio & P. Vartiainen (toim.), Johtaminen kompleksisessa maailmassa: Viisautta pirullisten ongelmien kohtaamiseen (s. 7–21). Gaudeamus.
Seppälä, M. 2024. Hajautunut antisipaatio pitkän aikajänteen johtamisen prosesseissa. Futura 4/2024. s. 44–54. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20241211101493>
TransCap Initiative. 2024. Definition and Hallmarks of Systemic Investing. Saatavissa: https://transformation.capital/assets/uploads/whitepapers/240807_TCI-Hallmarks_Version-1.0.pdf

Taulukko 1. Systeemisen investoinnin lähestymistapoja.

Lähestymistapa	Keskeinen painotus	Keskeiset sisällöt	Esimerkki
Vaikuttavuusinvestointi (Impact Investing)	Yksittäisten positiivisten vaikutusten tuottaminen.	Sosiaalinen ja/tai ympäristövaikutus yksittäisissä kohteissa.	Investointi uusiutuvaan energiaan.
ESG-investointi (Environmental, Social, Governance)	Haittojen minimointi ja vastuullinen investointitoiminta.	Organisaatioiden arviointi ympäristö-, sosiaali- ja hallintokriteereillä.	ESG-kriteereihin perustuvat rahastot.
Transformation Capital	Käytäntölähtöinen lähestymistapa, joka painottaa pääomaa, yhteistyötä ja transformaatioprosesseja.	Portfolio-lähestymistapa, systeemimallintaminen ja yhteiskehittäminen.	Investoinnit, jotka tukevat laajaa systeemistä muutosta useilla tasoilla. Investoinnit järjestelmätason siirtymien tukemiseksi liikenteessä tai ruokajärjestelmässä.
Deep Transitions Lab (Penna ym. 2021)	Teorialähtöinen lähestymistapa, jossa korostuu sosioteknisten siirtymien edistäminen investoinneilla.	Transformatiiviset interventiot (transformative outcomes) ja pitkän aikavälin siirtymät.	Investoinnit siirtymien avainvaiheisiin esim. liikenteessä tai energiassa.